

Harc a nézőért

A NYUGATI FILMGYÁRTÁS GÖNDJAI

Az utóbbi időben a jelentős nyugati filmgyártó országok filmművészetük jövőjét mérlegelve pesszimisták. Témahiány, anyagi problémák, formakeresés, ilyen és ezekhez hasonló gondokról számolnak be. A francia filmgyártás helyzete — a nouvelle vague ellenére, sőt Françoise Giroud, a L'Express kritikusa szerint éppen annak következtében — súlyosbodott az utóbbi időben. Kétségtelen, hogy a nouvelle vague friss légkört teremtett, de a hozzáfűzött üzleti reményeket — legalábbis azok többségét — nem váltotta be. Az akkori konjunktúrális helyzetben a gyártók, a kezdeti ellenállás után, teret adtak az új rendezőknek, mert úgy vélik, hogy ami az eddigétől eltérő, vagy egyszerűen, amit fiatalok csinálnak, az már magában hordja a siker magvát. Ez a számítás nem vált be, néhányan ugyan fennmaradtak a hullám tetején (pl. Truffaut, Godard, Resnais), de a többség belefulladt a közepszerűségbe.

Ha pedig az angol film helyzetét vizsgáljuk, egyetlen adat is elegendő, hogy képet alkossunk róla: a nézők száma 1948 óta hetvenöt százalékkal csökkent, és ez még mindig nem olyan rossz, mint Hollywoodé, ahol 1945-ben

még 438 filmet készítenek, 1962-ben viszont már százat sem. Az angol filmkészítők rendelkezésére álló 48 nagy stúdióból mindössze 10—12-ben forgatnak és még ez is részben az angolai MGM-nek köszönhető. A TV ugyan foglalkoztat egy-két stúdiót, de nem állandóan. Mindez kevés ahhoz, hogy elhárítsa a filmipar dolgozóinak feje fölül a munkanélküliség fenyegetését.

A problémával foglalkozó nyilatkozatok és cikkek főként az anyagi szanalás módjaira vonatkozó elgondolások ismertetéséig jutnak el, de a bajok gyökeréig nem hatolnak.

A filmhellyzettel foglalkozó angol lapok hangsúlyozzák, hogy ha valami nem történik, a

filmipar egy éven belül a legsúlyosabb válságba kerül. Javasolják, hogy a nagy stúdiók adják el területeik egy részét, a bevételekből modernizálják felszerelésüket. Sokan ilyen és ehhez hasonló tüneti kezeléstől várják a megoldást.

Hollywood problémái eléggé ismertek és a vita az amerikai filméletben szóban és írásban főleg ekörül forog. Különléle megoldásokat vetnek fel, egészen addig, hogy fokozatosan el kell vinni a gyártást Hollywoodból, megszüadítva így a filmkészítést a jelenlegi hollywoodi atmoszférától. Persze sokkal inkább anyagi megfontolások vannak az ilyen javaslatok mögött és egyrészt csak azért investálnak az áttelepülésekbe sok

Danielle Darrieux és Alain Delon, Duvivier »Az ördög és a tizparancsolat« című filmjében

Monica Vitti és Sylva Koscina «A négy igazság» című film egyik epizódjában, «A tigris és a teknősbéka»-ban, amelyet Blasetti rendezett

pénzt, mert a keleti partvidéken jobb gazdasági körülmények között lehet filmeket készíteni, másrészt, mert így közelebb kerülnek a New York-i színházi élethez, amely mindenkor jelentős forrása volt az új tehetségeknek. (Legutóbb Michael Myerberger épített új stúdiókat Long Island-on közel két és félmillió dollár költséggel.)

Figyelemre méltó Burt Lancaster egyik legutóbbi nyilatkozata. Szerinte olyan filmekre van szükség, amelyek a társadalom hangját tolmácsolják és amelyek a körülöttük zajló mindennapi életet tükrözik. Ugyanezt mondja Abby Mann filmíró is, hozzátéve, hogy Hollywood azóta veszített pozíciójából, amióta abbahagyta az olyan filmek készítését, amelyek valódi problémákat vetnek fel, napjainkról szólnak és a mai életet vizsik vá-

szonra. Az ilyen nyilatkozatok nem rendkívüli »újszerűségük« miatt érdemelnek figyelmet, hanem azért, mert magukban foglalhatják Hollywood megújulásának csiráit.

Talán még annyit, hogy néhány európai, főleg olasz film amerikai sikere alapján, ismert rendezők hozzáláttak ahhoz, hogy valami hasonlót készítsenek. Így például elhatározták, hogy a »Válás olasz módra« után elkészítik a »Válás amerikai módra« című filmet. Kétségtelenül az a jobb, ha egyes olasz filmek hatnak termékenyítőleg Hollywoodra és nem fordítva.

Kevés sikerről számolhat be a nyugatnémet filmgyártás, amely a nemzetközi filmújságok szerint is az utóbbi mintegy négy évben művészi és anyagi válságot élt át. Jelentős rendezők és főleg ki-

emelkedő forgatókönyvek hiányában a termés gyenge. Találón fogalmazta meg Helmut Käutner a nyugatnémet filmgyártás problémáját:

»A nyugatnémet közönség „érzelmes”. Nem kívánja látni múltját és nem túl kíváncsi a jövőjére sem. Ha valaki valóban társadalomkritikai filmet akar készíteni, akkor legjobb, ha elmegy Szicíliába, vagy Spanyolországba forgatni és akkor az emberek majd azt mondják itt-hon: milyen borzalmas is a helyzet ott!«

Az olasz filmművészet, amely a második világháború után a neorealizmus fénykorában képes volt filmek egész sorát létrehozni, amelyekben a politikai és társadalmi élet való konfliktusai jelentkeztek, eltérő helyzetben van az eddig említett filmgyártókkal szemben. Az antifasiszta, ellenállási és partizán-témák

után a társadalmi rendszülte problémák kerültek előtérbe, mint például a paraszti nyomorúság, a kisember kilátástalan küzdelme a felemelkedésért, a közélet botrányai, a korrupció, a prostitúció vagy éppen a felső tízezer tartalmatlan és visszataszító

Anna Karina, Godard »A nő az nő« című filmjében

Jelenet a »Hét tenger ördöge« című amerikai film-ből

élete. E periódust olyan nevek fémjelzik, mint Fellini, Visconti, Pasolini. Így nem minden igazság nélküli az a korszakfelosztás, amely szerint Olaszország törté-

nete hat periódusból áll: az ókoriból, a pápák korából, a Savoyai monarchia korából, Mussolini és végül Fellini korából.

Azok a világsikerű filmek, amelyekből jó néhányat Magyarországon is láthattunk, olyan művészi rangot és anyagi feltételeket biztosítottak több gyártónak és rendezőnek, hogy nincsenek a többi nyugat-európai országokhoz hasonló problémáik. Talán csak annyi, hogy sok a fiatalok között az, aki első szárnypróbálgatásai

Martin Held és Christine Kaufmann a »90 percelt éjfél után« című nyugatnémet film főszereplői

A MOKÉP jelenti

SZEPTEMBERI FILM-
ÚJDONSÁGOK

HOGY ÁLLUNK,
FIATALEMBER?

Magyar film
Széles változatban is

Főszereplők:
TOLNAY KLÁRI, KÁL-
LAI FERENC, PÉCSI
SÁNDOR, KOSZTOLÁ-
NYI BALÁZS, DUDÁS
KATI

TRANSPORT
A PARADICSOMBÓL

Egy nagy hazugság le-
leplezése
Magyarul beszélő cseh-
szlovák film
14 éven aluliaknak nem
ajánljuk

A PRÁGAI TRÉFA-
CSINÁLÓ

A Svejik frójáról készült
magyarul beszélő szel-
lemes szovjet filmszatíra

Dany Robin, Peter Sellers partnere »A torreador kerिंगje« című angol filmben

után már nagy filmet szeretne készíteni és szemben találja magát a gyártókkal, akik éppen az utóbbi idők egy-két bukása miatt igen óvatosak. A »biztosra menés« hozta azt a gondolatot, hogy »befutott« rendezők közös produkciókat hozzanak létre. Például Bini közös filmbe hozta össze Pasolinit, Godardot, Gregonettit és Rossellinit. Hasonló ötlete van Corvinnak, aki Fellinit, Bergmannit és Kurosawat akarja összeházasítani, továbbá De Laurentiisnek, akinek már sike-

rült is a »Biblia« című készülő filmjével kapcsolatban a következőkkel megállapodni: Visconti a »József« című részt, Fellini a »Noé bárkája« címűt, Bresson: az »Ádám és Évá«-t, Orson Welles pedig: a »Jákob és Ézsaiás«-t rendezné. Nem kétséges, hogy a nyugati filmművészetek közül az olasz van újra feltörőben. Ami megint csak azt bizonyítja, hogy a filmművészet válságát sehol sem lehet pusztán pénzügyi alapon megoldani. CS. M.

filmvilág VI. évi., 17. sz. — Filmművészeti folyóirat. — Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én. — Főszerkesztő: Hámos György. — Kiadja a Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: Sala Sándor. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII., Lenin körút 9-11. Telefon: 221-285.

63 3773

Az Athenaeum Nyomda íves és rotációs mélynyomása
Felelős vezető: Soproni Béla igazgató

Terjeszti a Magyar Posta; külföldön a »Kultúra« külkereskedelmi vállalat

»INDEX« 25.286